

Mate Dolenc

PETO NADSTROPJE TRINADSTROPNE HIŠE

(ODLOMEK OD PREJ)

Noč je bila brez zvezd, brez lune, absolutno temna, črna noč. Hladno je tudi bilo, in ljudi, ki so osamljeni hodili po Savskem naselju, je mrzlo stiskalo okoli srca. Štirje so hodili po Linhartovi cesti proti pokopališču, zaviti v mračne, temne plašče, z ovrtniki, zavihanimi navzgor, da so jim skrivali pol obraza.

»Morali smo peš, da nas ne bi pozneje kakšni sprednik spoznal,« je bilo slišati iz ust enega od njih — ne ve se, iz čigavih. Vsi so bili približno enake velikosti, tako da jih ne bi mogli imenovati po velikosti — Dolgi, Mali itd. Grozno so si bili podobni.

Pri vходу v park z mrliškimi vežicami so se za hip sporekli.

»Ne gre se tukaj,« je rekel eden.

»Saj se pride mimo vežic h grobovom, ne?« je rekel drugi.

»Ne pride se. Kaj nisi bil na pogrebu? Tu moramo po drevedoredu.«

»Meni je nekam hladno pri srcu,« je rekel eden, ki je do zdaj molčal.

»Tudi mene zebe,« je rekel drugi.

Obšli so Plečnikove stebre in se napotili proti vrodu. Nikogar razen njih ni bilo ob tisti uri tam. Toda oni so bili vseeno malo plašni. Šli so naprej, toda njihove kretnje so bile bojazljive.

Tu pa se je eden razlikoval od drugih; šel je pred njimi in je bil videti bolj odločen. Tudi tole je rekel: »Vedno sem si želel tako proslaviti smrt prijatelja.«

»Daj flašo,« je znil eden zada. Prvi mu je podal litrsko steklenico in vsak je naredil nekaj požirkov.

»Je že topleje,« je rekel eden, »naprej!«

Prvi je previdno prijel kljuko železnih vrat. Vsi so napeto gledali tja. Vrata so se odprla.

Prvi je rekel: »Svinjarija! Tako čuvajo svoje mrtvece.«

»Mogoče pa so prav danes pozabili zakleniti,« je rekel drugi, tisti, ki je bil najbolj zraven.

Zdaj so hodili v gosjem redu. Zadnji se je plašno držal predzadnjega. Predzadnji je venomer zaviral korak in se zapletal predzadnjemu v noge. Prvi je hodil bolj avtonomno. Vseeno pa se je enkrat ustavil, da so naredili vsak po en požirek. Potem so šli naprej.

Pri vojaškem pokopališču so zavili na levo.

»Ali bi šli v Gramozno jamo?« je rekel eden.

»Zakaj?« je vprašal vodja.

»Tako. Iz pietete.«

»Pojdi v rit. Imamo važnejše delo. Tu smo. Lopate ven!«

Nenadoma so se odnekod prikazale kratke vojaške lopate, pri tabornikih so jim rekli ašovčiči. Može so stali okoli svežega groba, na katerem je pisalo na začasnih tabli: »Začasno — Abarth.«

»Ali kdo gre?« je strahopezljivo rekel eden.

»Lahko bi prišel čuvaj. Ali misliš, Miškin, da imajo čuvaja?« je rekel blazirano drugi.

»Nič nimajo. Kopijite! Čim prej bo zunaj, tem prej bomo mi zunaj!«

Zagrizli so, se v delo. Boris je bil močan in je hitro kopal. Miškinu je šlo malo počasneje, ker je bil izrazit antifizični delavec. Fič in Adolf sta dobro delala. Zemlja je letela na sosednji grob. Vmes so počivali, da so pili iz steklenice. Okoli je smrdelo po vinjaku. Borisu je steklo nekaj kapljic za rokav. Smrdelo mu je iz rokava. Vmes je Miškin enkrat rekel tole: »Če bo kaj narobe z Bogom, se bo Fič menil z njim. Saj sta si kar dobra, ali ne?« Fič je pokimal in se zarežal. Fič se reži od enega roba očal do drugega.

Boris je prvi zadel na les. Onesvestil se je.

»Pogovori se z njim,« je Miškin rekel Fiču.

Fič je vzel steklenico in napolnil Borisa z vinjekom. Takoj se je zbudil in pljuval.

»Ne začni spet po starem,« je rekel Miškin, »bodi tak, kot prej nisi bil. Kopijite!«

Boris je prijel lopato in malo praskal z njo po krovu krste. Drugi so odmetavali zemljo s strani. Kmalu je bila krsta odkopana, toda vsi štirje so se znašli nekam čudno globoko. Okoli in okoli njih je bila zemlja in po njej so se prepletale korenine. Potem so potegnili pod krsto dve dolgi vrvi in zlezli iz groba. Konec vrvi kljub Borisu niso spustili. Ko so bili zunaj, so se postavili po dva in dva na vsako stran in potegnili so krsto ven in samo enkrat jim je padla nazaj v jamo.

»Ali bi jo odprli in pogledali, kakšen je Abarth?« je vprašal Adolf.

Toda niti Miškin ni bil tak cinik, da bi to storil. Frenil je Adolfa po glavi, Fič pa je moral držati Borisa, da ni padel. Boris si je namreč predstavljaj Abarthov obraz, če bi odprli pokrov!

»Delajmo po načrtu. Doslej je šlo vse v redu,« je rekel Miškin.

Prijeli so krsto in jo nesli proti zidu. Miškin ni hotel še enkrat tvegati pri vrodu. Sklenil je, da grede čez zid, saj ni bil tako visok. Preden so začeli nesti, je z vžgalico pogledal na uro.

»Vse gre tako, kot smo se zmenili. Zdaj mora biti Jurka že zunaj.«

Res so slišali pritajeno zvončkanje mercedesa. Miškin in Adolf sta splezala na zid, druga dva sta jima podala krsto. Dvakrat je padla nazaj in enkrat Fiču na prst. Upehali so se, da jim je voda tekla s telesa in sta imela Fič in Miškin čisto rosna očala. Bili so tudi blatni, kot bi prišli iz groba. In smrdeli so, kot bi pili vinjak.

Končno je bila stvar čez. Miškin je rekel, da je težka kot cent.

»Abarthovih šestdeset kil, pa kakih dvajset kil krste,« je rekel Fič.

»Ali se ni še nič posušil?« je rekel Adolf.

Boris pa je bil zdaj že tako pod paro, da se je celo zarežal.

»To ne gre tako hitro,« je rekel, »saj so ga šele včeraj zakopali. Pač pa je gotovo poln prsti. Prištetim moramo kakih deset kil prsti.«

»Bravo Boris,« je rekel Miškin.

Jurka je bila vsa prestrašena. Krsta je bila predolga, ni šla v avtomobil. Zato so jo privezali na prtižnik na stehi. Pozabili pa so jo zaviti. Tako se je zgodilo, da je ob enih ponoči odpeljal izpred pokopališča siv mercedes — ki ga je občina dala Jurkinemu očetu — s krsto na stehi. Vozila je ženska. Miškin si ne bi nikoli mislil, da Jurka tako dobro vozi avtomobil. Bila je čisto suverena za volanom.

»Čutim nagnjenje do nje,« si je mislil.

Po stranskih cestah je Jurka pripeljala do Vasiljkine hiše. Nasproti je za okni biveše Miškinove sobe še gorela luč. Miškinov podnajemnik je moral pripravljati žemlje s solato svoji noseči ženi. Kajti Miškin ju ni izselil, še celo najemnino jima je znižal na dvajset tisoč (toda pod Vasiljkinih prtiškom. Dvajset tisoč pa je moral še dobivati, od česa pa bi sicer živel?)

Na poti jih je videlo kakih dvajset ljudi, od teh tri stare ženske, ki so se onesvestile in pozneje izpovedale, da se jim je prikazal Stvarnik v sivem mercedesu. Od začudenja si tudi ostalih sedemnajst ni zapisalo avtomobilske številke. Govorilo se je celo, da je bil avtomobil brez nje.

Mercedes je zapeljal na dvorišče. Pet senc se je izluščilo iz njega. Planile so na streho in odvezale krsto. Kolikor mogoče tiho so jo položile na tla. Od mercedesa je kapljala voda, ki se je cedila iz krste. Vse šipe so bile blatne. Jurka je iz neke prazne garaže potegnila cev in poškopila avtomobil, kajti takega ni mogla vrniti očetu. Potem se je odpeljala domov, da spravi avto v garažo. Bilo je domenjeno, da takoj pride nazaj peš.

Neki temni ljudje so prišli iz Vasiljkine hiše. Bilo jih je kakih deset. Nekateri od njih so bili pijani, drugi pa so bili v dobi pubertete in so imeli beatles frizure. To so bili člani ansambla električnih kitar Logaritmi. Miškin jih je najel nalašč za to priliko.

Zdaj je bilo ljudi dovolj in skupaj so odnesli krsto v hišo. Po temnih stopnicah so se spustili v klet. Šele tam so prižgali luč in odprli neka jeklena okovana vrata. Od tam so vodile dolge ozke stopnice globoko v podzemlje. V zaklonišče. Koraki so odmevali in včasih je rob krste bobnil ob zid, da je zadonel kot mrtvaški zvon. Na dnu so bila še ena taka težka vrata. Izza njih so prihajali glasovi ljudi in predmetov. Nekdo je igral na električno kitaro, čeprav ni znal, kajti člani ansambla so bili zunaj in so zdaj šele prihajali nazaj. Po Borisovi krivdi je krsta močno udarila v železna vrata. Zabobnelo je kot boben United Artists. Vrata so odprli. Iz prostora je butnilo hrumenje velike družbe.

Krsto so položili na pingpong mizo sredi sobe. Po tleh je ležalo veliko polnih in praznih steklenic pijače. Ob stenah so bile klopi in na njih telesa vseh znanih ljudi. Nova skupina se jim je pridružila. Logaritmi so vzeli v roke kitare in električno zaigrali. Pošastno je odmevalo po zaklonišču. Iz tega prostora je vodilo nekaj hodnikov na vse strani in iz njih je prihajal odmev, kot da bi tam še nekaj ansamblov igralo isto melodijo, vendar le malo pozneje. Nič ni več spominjalo na vsakdanjo zemljo. To je bil ali pekel ali drug planet ali pa privid. Zemlja ni bila.

Miškin je pokril krsto s polivinilastim prtom in postavil nanjo tri sveče in jih prižgal. Ugasnili so vse luči in ostali v skrivnostni svetlobi sveč. Nekaterim, med njimi, Borisu, se je zdelo, da krsta diha. Pokrov se je rahlo izbočil in sveče niso stale naravnost. Ena je padla, toda Miškin jo je ujel in potem jo je bil trdno postavil.

»Zdaj pa na zdravje prijatelju!« je zavpil in vzel v roke železen kozarec vina. Vsi so si natočili vino, kajti rekli so, da je za tako priložnost vino najplemenitejša pijača. In bila je zlata rebula, ki jo je Miškin vzljubil na šolski valeti pred mnogimi leti.

Vasiljka je zajokala. Toda zaradi kitar je nihče ni slišal. Vsi so divje pili. Sveče so metale pošastne sence na zidove. Ker je bilo zaradi stranskih rogov nekoliko prepilja, so plameni divje plesali in sence so se zvijale. Sem in tja je počil kak kozarec ali steklenica. Adolf in Boris sta se polivala z vinom.

Miškin je občepeel v kotu ob vratih, ki so jih neprodušno zaprli. Pozneje so jih odprli — ko se je vrnila Jurka — a so jih takoj spet zaprli. Niti en zvok ni ušel iz tega prostora na Zemljo.

Vasiljka je prišla k Miškinu. Gledal jo je in zdela se mu je lepa. Toda počakal je, da je ona spregovorila.

»Kaj bo iz tega?« je rekla.

»Bomo videli. Trdno sem odločen, da sam tega ne končam. Mislilo se bo končati samo. Toda potem bo vse drugače.«

»Ali si kaj opazil, Miškin? Mislim, na meni.«

Miškin jo je skrbno pogledal in pokimal.

»Noseča sem. Sedmi mesec.«

»Hotel sem se s tabo poročiti.«

»Vem, saj to ni važno. Samo povedala sem ti ne zahtevam pa nič.«

»Zelo si prebrisana.«

Vasiljka pa v jok.

Nekdo je predlagal, da bi plesali. Takoj so grabili idejo. Toda bila so samo štiri dekleta in dvajset fantov. Za to so morali izbrati dekleta. Zvonka je vzela Adolfa. Njena kolegica Neža Mosto Račnika. Jurka Fiča, Vasiljka pa nikogar. Toda ker so hoteli tudi drugi plesati, so se razporedili vsi skupaj v ne-

kakšen krog okoli krste. Postalo je podobno kolu; Mosto Račnik je vodil. Iz shaka se je najprej razvilo Kozaračko kolo, potem pa indijanski ples. Račnik je tolkel na vedro in tulil:

»O mani, mani pat mehu!«

V tistem trenutku so treščili ob mizo, razklala se je, ker je pač pingpong miza ponavadi iz dveh delov, in krsta je zdrsnila na tla. Pograbili so sveče, preden so ugasnile, nekateri so se razbežali. Zvonka je vpila, Račnik in Fič pa sta mizo spet sestavila in potem so postavili krsto nazaj nanjo.

»Poglejmo, če se Abarth kaj v grobu obrača,« je rekel Adolf.

Ideje sicer niso sprejeli, vendar se je nekaterim vsedla na dušo. S silo so morali tlačiti radovednost.

Da bi jim spravil misli na druga pota, je Miškin predlagal strip tease. Vzeli so polivinilast prt s krste in ga pognili na betonska tla, da bi plesalko ne zeblo v noge. Vsi so pograbili Jurko, ki se je že tako nalezla, da ni imela nič proti.

In zdaj strip tease. Logaritmi so igrali pesem »You will never get over me,« kar ne pomeni »nikoli ne boš šel čez mene«, ampak »nikoli me ne boš pozabil«. Jurka je bila oblečena v ozko zmrsko krilo, tesno prepasano, in črn pulover dolge vita. Najprej je med plesom slekla pulover. Potem je ta ples dobil posebno seksualno obeležje, ko je odpenjala pas in zadržala krila, in ko ji je krilo čisto nalahko zdrsnilo z bokov na prt. (Adolf je zasopel.) Takrat je vodji ansambla počila struna na kitari in ga usekala po obrazu. Toda od takrat je igral še mnogo bolje in za kri se ni zmenil. Samo buljil je v Jurko in prsti so avtomatično posredovali njegove misli strunam. Dal je čelaga sebe v tisto pesem.

Jurka je slekla kombinezo. Borisu in Fiču je hkrati postalo slabo. Toda to je bila tista slabost, ki zajame človeka tik pred spolnim občevanjem. Jurka pa se je z demonskim nasmeškom slačila dalje. Modrček je nekajkrat zavrtela na prstu, preden ga je vrgla med gledalce. Padel je Miškinu na glavo in mu za hip zastri razgled. Vasiljka ga je pograbila in nekam ljubosumno zabrisala proč.

Zato, da je slekla hlačke, se je zvijala celih pet minut. Občinstvo je pridrževalo sapo. Večkrat je bilo že videti, da jih bo slekla, pa jih ni. Takrat so vsi rekli: »Aaaaaahhh...« Adolf je že mislil, da letijo proti njemu in je šavsnil z roko, da bi jih ujel. Imel pa je samo privid in Zvonka se mu je zasmejala.

Končno so hlačke odletele.

V tistem trenutku se je Miškin dvignil in rekel: »To je negacija smrti!«

Jurka je pograbila polivinilast prt in se zavila vanj. Vsi so jo občudovali.

»Česa takega v Slonu ne vidiš,« je rekel Mostko.

»In ta prt na koncu!« je sladostrastno rekel Boris. Vsi so hoteli stisniti roko Jurki, nekateri pa so bili tako odkriti in so stisnili Jurko. Le Mostka so odrnili, ker so rekli, da ima doma Majdo.

Miškin je rekel (ansambel je utihnil): »Zdaj nastopi višek. Vedite, da bo za viškom samo še razplet, v katerem bom jaz potegnil kratko; zato pa si zdaj tem bolj privoščimo višek!«

Stopil je h krsti in z diletom, ki ga je imel pripravljenega, je odmaknil pokrov. Brž ga je sunil stran, da se je zvalil po tleh.

Vsi so bili tihi. Miškin je zrl v Abarthov obraz, drugi so stali nagrmadeni okoli krste in so prav tako gledali obraz.

»Če sem kdaj videl kak začuden obraz, nobeden ni bil bolj začuden od tega.«

Abarth je bil strašno začuden, in to se je videlo, čeprav je imel zaprte oči. Vsaka poteza na njem je izražala koncentrirano začudenje.

Potem se je Adolf s prstom dotaknil Abarthovega obraza.

»Še vedno je mehek,« je rekel.

Tudi drugi so se dotikali Abartha.

»Tak je torej dotik mrliča,« je rekel Boris.

»Mrzel je.«

»V nosnici ima malo pepela,« je rekel Fič.

»Kamen mu je padel pod levo veko.«

»Za nohti ima črno.«

»Eno oko ima napol odprto.«

»Skušajmo mu odpreti oči.«

»Ni treba, saj je mrtev.«

»Zdaj ga zaprimo nazaj. Adijo, Abarth! Zdaj se verjetno zadnjič zapira pokrov nad teboj.«

Miškin je z vijaki privil pokrov nazaj.

»Kaj bomo pa zdaj delali?« je vprašal Adolf.

»Kakšna negacija smrti,« je mislil Miškin. »Škoda, da mu nismo puščali krvi. Ali ima takle mrtvec še kaj krvi?«

»Poslušajte me malo!« je rekel Miškin.

Ko so umolknil, je nadaljeval:

»Od zdaj naprej pijemo zame! Vse, kar bom zdaj storil, bo strogo zavestno in bo imelo svoj družbeni smisel. Poslavljam se od vas tak, kot sem, in vas pozdravljam tak, kot bom! Pijmo. Dokler je kaj pijače, naj nihče ne zapusti tega prostora.«

Da bi dal zgled, je popil dva deci v treh požirkih.

Naslednji dan ob treh popoldne še nihče ni zapustil zaklonišča. Pač pa so v zaklonišču prišli miličniki. Samo Račnik je bil pri zavesti, in ta je rekel, da ne ve, za kaj gre. Ko so se mu smejali, je rekel, da je bil zapeljan, da pa ne ve, kdo je kriv. Tisti dan se je drugič v življenju peljal z marico.

Ko so položili Miškina zraven njega na klop, je Miškin odprl eno oko in rekel.

»Ne ženi si tega k srcu. Pošten človek se mora prav v vsakem režimu peljati z marico,« potem je spet zamrl.

Ko je Račnik slišal, da je nekaj škrtnilo v okenču na steni med kabino in zaporom, je začel govoriti dobro o organih in da se ne boji, ker je nedolžen. Rekel je, da zaupa v sistem in da je prepričan, da bo pravica našla svoje mesto pri njem in drugih.

Saj imamo tak sistem, da je pravica zagotovljena. In mi smo dobri ljudje. Jaz zaupam organom tajništva. To je dobra služba. Jaz sem bil zapeljan, toda razumeli me bodo Vsi so »tako dobri.«

Abartha so zakopali nazaj na njegovi parceli. V mestu pa je izbruhnil škandal, kakršnega ne pomnijo po osvoboditvi.